

Bu sayfa řu linkten yazdırılmıştır: [http://www.risaleonline.com/soru-cevap/varligin-ispatici-ile-yoklugun-ispatici]

[Risale-i Nur](#) [Risale-i Nur Mütalaası](#)

Soru

Varlığın İspatı ile Yokluğun İspatı

Bir şeyin yokluğunu ispat etmekteki delillerin farklılık arz etmesiyle bir şeyin varlığını ispat etmekteki delillerin farklılık arz etmesi arasında nasıl bir fark var? Varlığı ispat etmekte kullanılan argümanlar kuvvet kazanırken, yokluğu ispat etmekte kullanılan argümanlar neden zayıf olarak görölüyor? Sonuçta iki taraf ta delillerini birçok yollarla farklı biçimlerde arz etmiyorlar mı? Yokluğu ispat eden deliller ile varlığı ispat eden delillerin bu mahiyetleri hakkında izah yapar mısınız?

Cevap

"Nefiy ve inkâr edenler nefsü'l-emre bakmazlar; belki kendi nefislerine ve akıllarına ve gözlerine bakıp hükmediyorlar. Elbette birbirine kuvvet veremezler ve zahîr olmazlar. Çünkü, görmeye ve bilmeye mâni olan perdeler, sebepler ayrı ayırdırlar. Herkes "Ben görmüyorum, benim yanımda ve itikadımda yoktur" diyebilir. Yoksa "Vakide yoktur" diyemez. Eğer dese hususen umum kâinata bakan iman meselelerinde dünya kadar büyük bir yalan olur ki, doğru diyemez ve doğrultulmaz. Elhasıl: İspatta netice birdir, vâhiddir; tesanüd olur. Nefiyde ise bir değildir, müteaddittir. Ya "yanımda ve nazarımda" veya "itikadımda" gibi kayıtların herkese göre taaddüdüyle neticeler dahi taaddüt eder; daha tesanüd olmaz." (7. şua)

Yokluğu ispat etmekte kullanılan delillerin farklılığı tevhid etmezken, varlığı ispat eden deliller farklı bile olsa tevhid eder. Bu kelam alimlerinin de kullandığı külli bir kaidedir. Yani yoktur diyenlerin her birisi kendilerine mahsus ve kendilerine özel sebeplerden yola çıkarak "yoktur" diyorlar. Birinin bir sebepten dolayı yoktur demesi ile diğerinin başka bir sebepten dolayı yoktur demesi, sonucu ispat noktasında birbirini destekler mahiyette değildir. Yani "a" şahsının getirdiği delil "b" şahsının getirdiği delile katkı sağlamıyor. Mesela gece hilalin

olmadığına ait öne sürülen delilleri inceleyelim. Biri o saatte evinde oturuyordu, diğeri uyuyordu, biri araba kullanıyordu, biri o gün gökyüzüne hiç bakmamıştı veya başka biri üç ay önce gökyüzüne bakmıştı. Bunlara dün geceki hilali gördünüz mü deseydik alacağımız cevap “hayır, görmedik” olacaktı. Şimdi hilalin görülmediğine dair öne sürülen bu farklı deliller ittifak etmediği için “hilal yoktur” demeleri onları bir araya getirmez. Akli başında olan her adam diyecek ki sizin hilalin olmamasına yönelik farklı görüşleriniz bir bütünlük arz etmiyor. Bu yüzden iddialarınız geçersizdir. O gün hilali görmemeniz sadece sizi bağlar. Görememeniz ile ilgili delilleriniz hususidir, genel değildir. Tüm insanlığı teşmil edilecek umumi deliller değildir. Sırf sen o gün uyuduğun için tüm dünyaya hilal olmadı diye iddiada bulunamazsın.

İşte bundandır ki farklı sebeplerden dolayı gökyüzüne bakmayan veya bakamayanlar bir araya gelip biz hilalin olmadığı noktasında hemfikiriz diyemezler. Akli başında olan biri onlara diyecek ki “sen evden dışarı çıkıp gökyüzüne baksaydın, sen de yürürken havaya baksaydın sen de uyuyor olmasaydın sadece gökyüzüne baksaydın o gün hilali görecektiniz” diyecektir. Yani görülmemek ve yoktur demek ile ilgili deliller o şeyin yokluğunu ispat etmekte yeterli olmadığı için kabul edilmemektedir. Yoksa bir ön kabulden dolayı kestirip atmıyoruz. Demek ki “yokluğu ispat ederken birinin kullandığı herhangi bir delil yine yokluğu ispat eden başka bir kişinin deliline sağlamlık katmaz.”

Vardır diyenlerinde delilleri farklıdır. Fakat hepsi farklı delillerle aynı yöne işaret etmektedirler. Vardır diyenlerden biri çıplak gözle, diğeri teleskopla bakmıştır, diğeri hava durumunu takip etmiştir, başka biri takvim yapraklarına göre konuşmuştur, başka biri matematiksel hesaplar yapmıştır vs. yani her biri farklı deliller getirirse de hep birbirini destekler mahiyette olup hep aynı noktaya işaret ettiği için birbirine destek vermektedir.

Arzu ederseniz aşağıdaki misali de inceleyebilirsiniz.

Mesela öğrencileriyle birlikte pikniğe giden öğretmenlerin başından bir hadise geçmiştir. Birkaç öğrenci ormanda büyük bir ayı gördüklerini öğretmenlerine haber vermişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin iddialarını incelemek adına tüm öğrencileri toplar ve onlara ormanda ayı görüp görmediğini sorarlar. Öğrencilerin çoğu “hayır görmedik derler”. Peki bu öğrenciler “hayır görmedik” derken tüm ormanı gezip dolaşp her deliği ve mağarayı tetkik edip günlerce yaptıkları araştırmadan sonra bir araya gelip “evet ormanda ayı yoktur, bu konuda hemfikiriz” mi dediler. Tabi ki öyle olmadı. Diğer çoğunluk olan öğrencilerin görmemesinin ayrı ayrı nedenleri vardır. Ayıyı gören bir iki öğrenci dışında diğer tüm öğrenciler farklı yerlerde farklı işlerle meşgul idiler. Onların ayıyı görmemeleri ormanda ayı olmadığı tezini desteklemez. Çünkü onların iddiaları tek bir noktada toplanmıyor. Dikkat edilirse görmemek ile alakalı deliller her öğrenciye farklılık arz ediyor. Bu öğrencilerin tüm ormanı dolaşmadan, günlerce aylarca araştırma yapmadan, her noktayı tek tek incelemeyen ayı yoktur demeleri saçma olur. Onların her birisinin görmemeye yönelik delilleri hususi ve şahsi bir nitelik kazanır. Ayıyı gören öğrenciler ise biri ben ağaca çıkmıştım yüksekte gördüm, diğeri ben onu kaçarken gördüm, diğeri sesini duydum, başka biri onu arkadan gördüm gibi delilleri farklılık arz etse bile aynı noktayı işaret ettiği için kuvvet kazanırlar ve birbirlerini destekler bir delil yumağı olur.

Ayrıca bakınız.

<http://www.risaleonline.com/soru-cevap/umumi-meselelerdeki-ispata>

-